

Mensen willen over het algemeen rust en veiligheid. Dat is er op Cuba in overvloed

Trouw 25 augustus 2006

Cuba stond lang op mijn wensenlijstje van te bezoeken landen, en dit jaar moest het er maar eens van komen.

Waarom Cuba? Dat land deugt toch niet? Klopt. Er is een speciale buitenlandervaluta, de CUC, waardoor toeristen een poot wordt uitgedraaid. Veel hotels zijn slechts toegankelijk voor buitenlanders en in andere loopt een experiment om model-Cubanen die over CUCs beschikken, een weekje vakantie te laten vieren. En de bevolking klaagt. Het regime is niet in staat hun van zeep te voorzien. Zeep is alleen met CUCs in speciale winkels te koop. Een leraar Engels vertelde mij dat hij van zijn pensioen niet kan rondkomen en halverwege de maand honger lijdt. Na de val van de Sovjet-Unie bleek het hard bergafwaarts te zijn gegaan. Geen wonder, want in 1988 was dat land goed voor 87 procent van alle buitenlandse handel.

Waarom dan toch Cuba? Omdat dit land een van de laatste communistische openluchtmusea is en omdat het domweg een schitterend land is. Bovendien werd Fidel Castro 80 en zou het dus menselijkerwijs geen jaren mee volhouden. Dat bleek te kloppen, want Castro werd ziek, toen ik het land verliet.

Inmiddels heeft broer Raul het roer overgenomen en hopen de Amerikanen op revolutie. President Bush verklapte dat er een plan klaar ligt om Cuba te helpen voor het geval Castro op natuurlijke wijze zou komen te overlijden. 'Het Cubaanse volk moet zijn eigen regeringsvorm kiezen', vond de president. En, zo voegde hij er aan toe, de positie van Raul moet worden 'ondermijnd'.

Maar het is en blijft rustig op het Caribische eiland. Er komen uit Cuba sporadische berichten over wat onrust onder bevolking, maar die heeft geen kenmerken van een prerevolutionaire fase. Hoe kan dat? Wie wil er nou leven onder een dictatuur?

Een verklaring is dat veel mensen gewoon geen verandering willen. En de mensen die er actief naar verlangen zitten in Miami of in de gevangenis. De meerderheid van de Cubanen kent geen andere leider dan Fidel Castro en kent dus ook geen andere levenswijze. Mensen willen over het algemeen rust en veiligheid. Dat is er op het huidige Cuba in overvloed. De levensomstandigheden zijn naar onze maatstaven slecht. Maar wie door Zuid-Amerika heeft rondgereisd, weet dat het nog veel erger kan. Gedeelde armoede levert minder gemopper op dan grote verschillen tussen arm en rijk.

Maar de Cubaanse geschiedenis lijkt toch wel de beste verklaring voor de huidige rust. De geschiedenis is er een van voortdurende strijd tegen vreemde overheersing. De oorspronkelijke bewoners werden in de zestiende eeuw door de Spanjaarden afgeslacht, waarna het land tot in de achttiende eeuw de speelbal werd van Spaanse handelaren, piraten en buitenlandse mogendheden. In de achttiende eeuw kregen de op sigaren beluste Amerikanen steeds meer grip op het eiland. Rond 1890 kwamen de suikerrietplantages in hun handen. Ook na de onafhankelijkheid in 1902 bleef de Amerikaanse invloed dominant, zeker toen de Amerikaanse zetbaas Batista aan de macht kwam.

Rebellie en guerrilla tegen vreemde overheersers zit de Cubanen in het bloed. En guerrillero's zijn daarom van oudsher helden. Onder Castro is Cuba voor het eerst echt vrij. Vrij van het gehate Amerika dat Castro, nadat hij Amerikaanse bezittingen had genationaliseerd, isoleerde en in de handen van de Sovjetunie dreef.

Het lijkt er daarom niet op dat Cubanen nu zitten te wachten op het invoeren van vrijheid, democratie en vrije markteconomie volgens Amerikaans model en met Amerikaanse steun. Hoe opdringeriger de Amerikanen hun 'hulp' aanbieden en politieke omwenteling propageren, hoe groter de steun voor Raul. Dat maakt de situatie onvergelijkbaar met de ineenstorting van het communistische Oost-Europa.

Rob de Wijk